

Rapport 2008:62

Arkeologisk förundersökning

Tåby – Lilla Grönhög

Förstärkning av elnätet

RAÅ 4, 57, 69 m fl
Tåby – Lilla Grönhög
Tåby och Furingstad socknar
Norrköpings kommun
Östergötlands län

Fredrik Samuelsson

Tåby – Lilla Grönhög

Förstärkning av elnätet

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Resultat och tolkning	5
Sammanfattning	5
Referenser	5
Tekniska uppgifter	6
Bilaga 1. Kartor	7

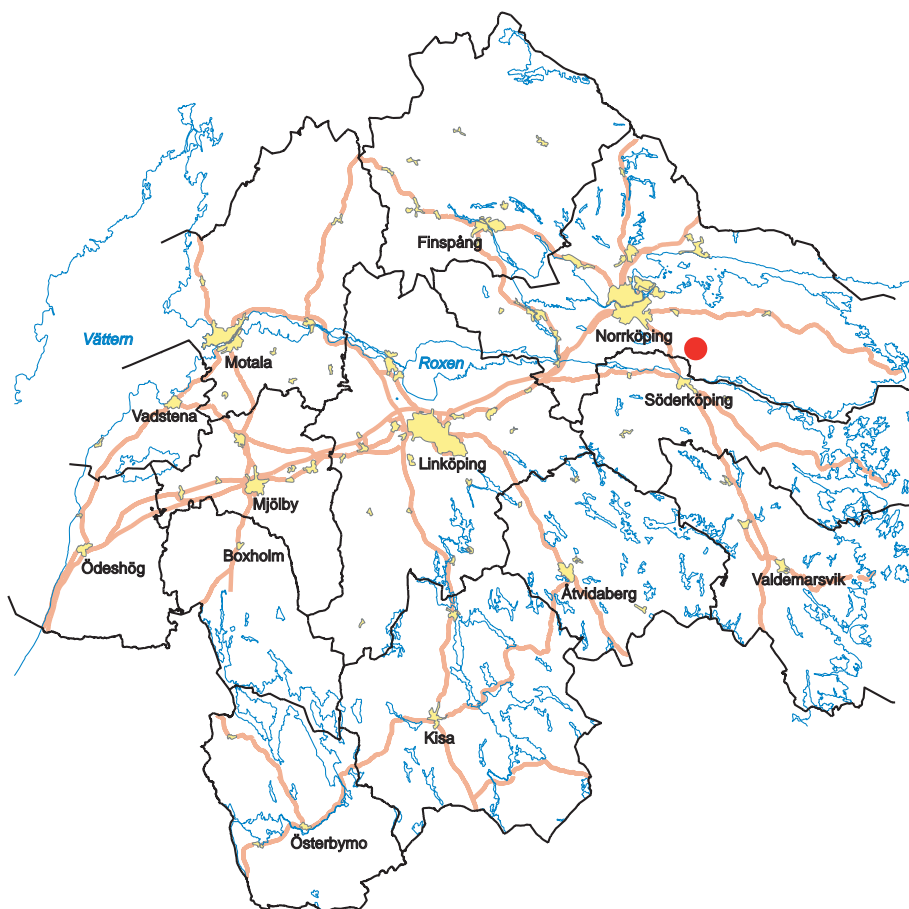
Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

I mars och april 2008 utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk förundersökning inför schaktning för ny elkabel samt rasering av luftledning på sträckan Tåby – Lilla Grönhög, Tåby och Furingstad socknar. Arbetet utfördes på uppdrag av E.ON Elnät AB. Vid förundersökningen påträffades inget av arkeologiskt intresse.

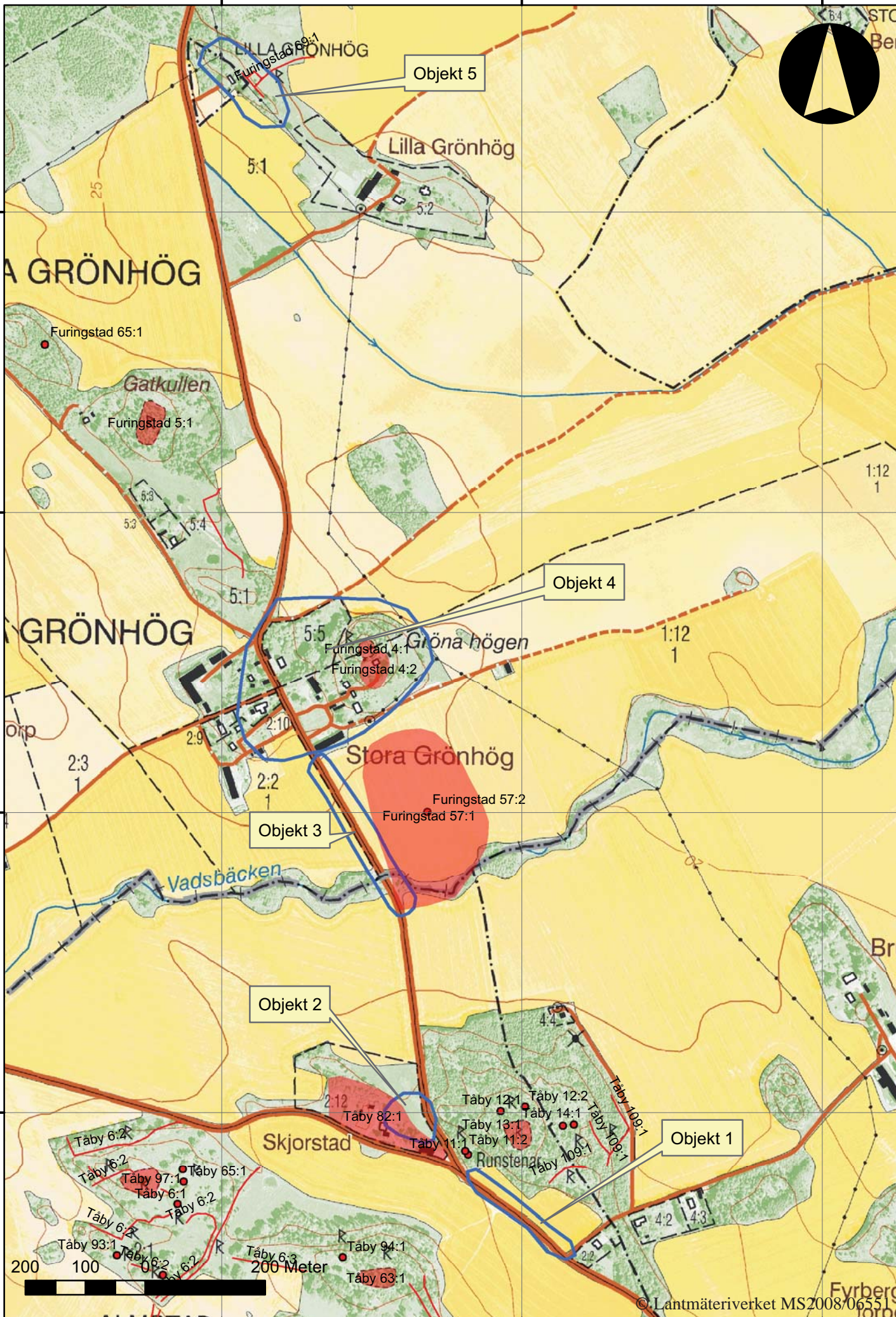
Fredrik Samuelsson
antikvarie

1531500

1532000

1532500

6490500

6490500

6490000

6490000

6489500

6489500

6489000

6489000

1531500

1532000

1532500

Inledning

Östergötlands länsmuseum utförde i mars och april 2008 en arkeologisk förundersökning inför schaktning för ny elkabel samt raseri av luftledning på sträckan Tåby – Lilla Grönhög, Tåby och Furingstad socknar. Förundersökningen utfördes efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Uppdragsgivare var E.ON Elnät AB vilka även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för förundersökningen samt för skrivandet av rapporten var undertecknad.

Områdesbeskrivning

Exploateringen skedde inom de mycket fornlämningsrika socknarna Furingstad och Tåby. Området vid Skjorstad och Stora Grönhög utgör den östra delen av ett riksintresseområde (E60) som har beskrivits som centralbygd, fornlämningsmiljö, herrgårdsmiljö och sockencentrum. Bymiljön i Stora Grönhög utgörs av en regional kulturmiljöinventeringsyta (EKNO71). Även fornlämningsmiljön vid Skjorstad är en del av en regional kulturmiljöinventeringsyta (EKNO70). Schaktningen av den nya elledningen skulle i flera fall passera genom eller mycket nära redan kända fornlämningar.

Utefter sträckan hade fem avgränsade objekt bedömts ha god arkeologisk potential:

1. Mellan Tåby och Skjorstad, strax söder om två runstenar (RAÄ 11, Tåby sn). Närhet till en stor mängd fornlämningar i form av stensträngar (RAÄ 109, Tåby sn) gravfält RAÄ 13, Tåby sn) och stensättningar (RAÄ 12, Tåby sn).
2. Skjorstad (RAÄ 82). Bebyggelselämningar inom ett 200 x 80 m (VNV-ÖSÖ) stort område bestående av flera grunder av typisk bytomtskaraktär. Skjorstad är sedan länge nedlagt som egen brukningsenhet (tillhör Almstad) men tomten är ännu bebyggd med ett bostadshus, flera mindre och ett större uthus. Namnet Skjorstad är belagt år 1417 (SOFI).
3. Mellan Vadsbäcken och Stora Grönhög (RAÄ 57, Furingstad sn). Inom angivet fornlämningsområde bör de två runstenarna vid RAÄ 11 (Tåby sn) ursprungligen ha stått. De stod enligt Nordenskjöld ”SÖ om Grönhögs byn, nedanför backen å St Grönhögs ägor, der äfven nu odlade ättekullar funnits”. Stenarna kan således ha stått

vid ett gravfält, innan de fördes till bron över Vadsbäcken och sedermera till Skjorstad i Tåby.

4. Stora Grönhög. Grönhögs by är skriftligt belagd år 1343 (SOFI). Karta från 1636 visar att byn låg på samma plats som idag. I Stora Grönhög finns i anslutning till den planerade ledningslinjen även registrerade förhistoriska lämningar i form av en gravhög och uppgifter om idag försvunna gravar (RAÄ 4, Furingstad sn).
5. Lilla Grönhög. Stensträng, RAÄ 69 (Furingstad sn) ligger i anslutning till befintlig ledning som ska raseras. Raseri av ledningsstolpar innebär normalt körning med maskin. Anvisning av lämpliga körvägar kunde bli nödvändigt. Även mer skonsamma fordon, som fyrhjulig motorcykel kunde bli aktuella att använda. Det kunde även bli nödvändigt att enbart kapa stolparna och vinscha ut dem. Utmärkning av fornlämningar skulle vid behov göras inför raseringen av luftledningen.

Syfte

Syftet med förundersökningen var primärt att fastställa om fast fornlämnning skulle komma att beröras av det planerade arbetsföretaget. Fornlämningar som framkom skulle dokumenteras avseende karaktär och omfattning samt om möjligt dateras. Förundersökningens resultat ska ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta beslut i ärendet.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förundersökningen utfördes i form av sökschaktsgrävning vid objekt 1 – 3 och som antikvarisk kontroll vid objekt 4 (Stora Grönhög). Om fornlämningar påträffades skulle dessa undersökas och dokumenteras genom plan- och profilritning, provtagning (14C) och fotografering.

Inom objekt 1 – 3 togs sammanlagt 22 schakt upp med maskin. Totalt undersöktes ca 245 löpmeter. Schaktbredden varierade mellan 0,4 – 0,8 m och djupet varierade mellan 0,4 – 1,2 m.

Inom objekt 4 (Stora Grönhög) stod en ca 185 m lång sträcka under antikvarisk kontroll. Schaktbredden var 0,4 m och djupet varierade mellan 0,5 – 1,1 m.

Vid objekt 5 anvisades lämpliga körvägar inför den framtida raseringen av luftledningen.

Resultat och tolkning

Objekt 1

I den, mot sydväst, svagt sluttande åkern togs 9 sökschakt upp i åkerkanten. Det ca 0,4 m tjocka matjordslagret bestod av brun siltig sand. Under matjorden observerades ett ca 0,4 m tjockt äldre odlingslager som bestod av gråbrun siltig sand. Lagret var ”kompaktare” och fetare än det ovanliggande matjordslagret. Undergrunden utgjordes av gulbrun siltig lera.

Objekt 2

I den, mot nordost, svagt sluttande ängsmarken togs 3 sökschakt upp. Objektets västra del bestod av berg. Det mellan 0,2 – 0,4 m tjocka matjordslagret bestod av brun siltig sand och även inom detta objekt följdes detta lager av ett, ca 0,2 m tjockt, äldre odlingslager. Det sistnämnda lagret bestod av gråbrun siltig sand och var ”kompaktare” och fetare än det ovanliggande matjordslagret. Undergrunden utgjordes av gulbrun siltig lera.

Objekt 3

I den mot Vadsbäcken sluttande åkern togs 10 sökschakt upp i åkerkanten. Det ca 0,5 m tjocka matjordslagret bestod av brun siltig lera. Undergrunden utgjordes av gulbrun siltig lera.

Objekt 4

Vid Stora Grönhög schaktövervakades en stor del av sträckningen öster om landsvägen. Här grävdes kabeln till stor del ned i grusvägar och vid en gårdsplan. I sträckningen längs med gårdsplanen påträffades sentida kulturlager med 1800- och 1900-tals fynd i form av tegel, fajans och metallskrot. Dessa lämningar hör med största sannolikhet ihop med de byggnader som enligt häradsökonomiska kartan 1868-1877 och ekonomiska kartan 1947 fanns på platsen för den nutida gårdsplanen.

I sträckningen upp mot RAÄ 4 grävdes kabeln ned i den grusväg som slingrar sig upp mellan husen. Under det ca 0,1 m tjocka gruslagret observerades omrörda lager i form av fyllnadslager, raseringslager och sentida kulturlager. Vid en plats påträffades en

husgrund som med största sannolikhet är resten efter en mindre byggnad som syns på en laga skiftes karta från 1836 (se bilaga).

Objekt 5

För att undvika att stensträng RAÄ 69 skulle skadas anvisades lämpliga körvägar inför den framtida raseeringen av luftledningen.

Sammanfattning

Förutsatt att de ovannämnda anvisningarna om lämpliga körvägar följdes ansåg Östergötland länsmuseum att det inte var befogat med vidare arkeologiska åtgärder i ärendet.

Referenser

Fornminnesregistret: <http://www.fmis.raa.se/fmis/>
Ortnamnsregistret: <http://www2.sofi.se>

Kartor

Lantmäterimyndigheternas arkiv
05-FUR-28 Laga skifte 1836

Rikets allmänna kartverks arkiv
Kuddby J112-56-17 Häradsökonomiska kartan
1868-77

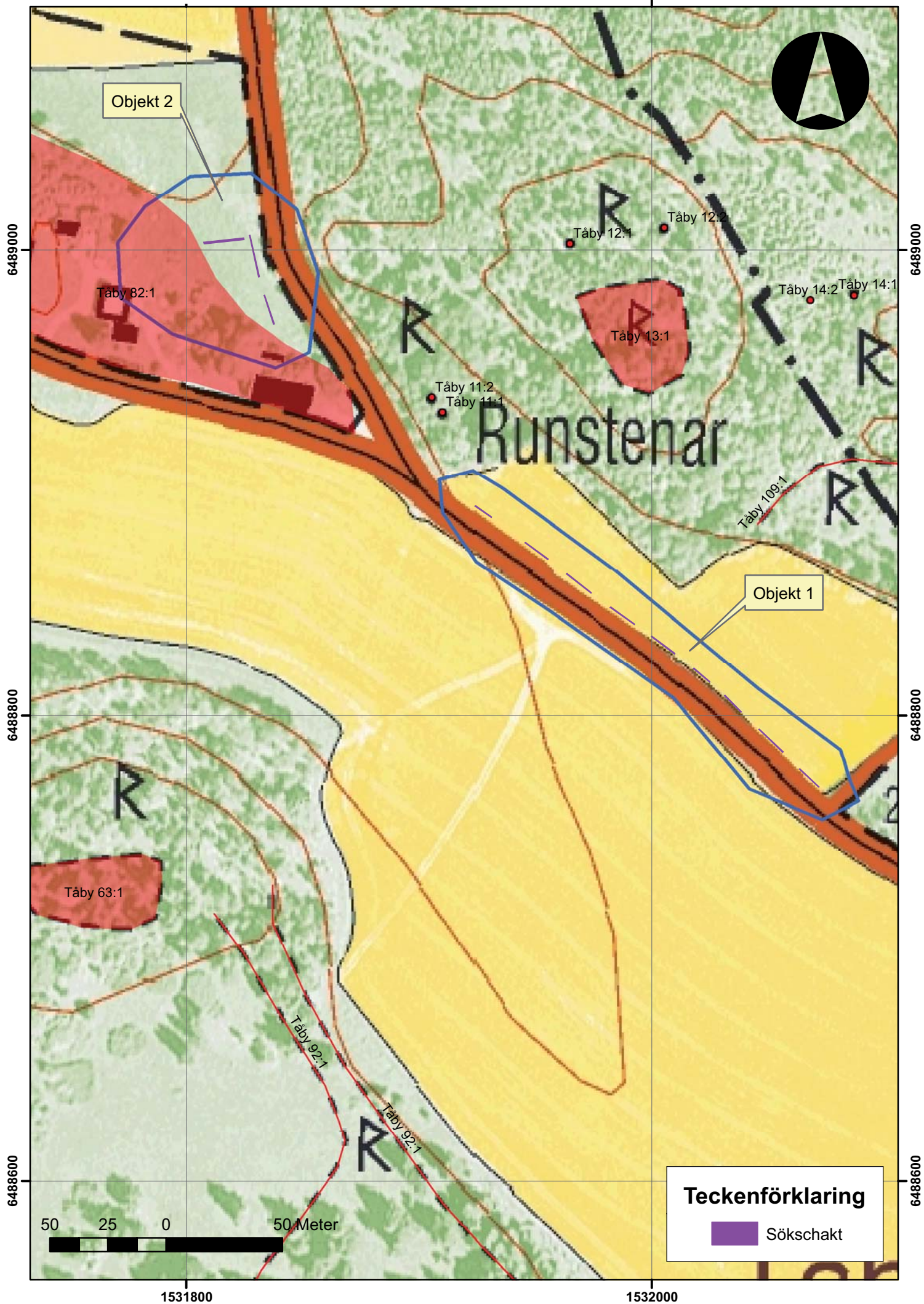
Tåby J133-8G7g48 Ekonomiska kartan 1947

Figur 3. Schaktningsarbete vid Stora Grönhög. Bilden tagen mot NO. Foto ÖLM.

Tekniska uppgifter

Sträcka	Tåby – Lilla Grönhög
Socknar	Tåby och Furingstad
Kommun	Norrköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	RAÄ 4, 57, 69 m fl
Ekonomiska kartans blad stad)	086 76 (8G 7g Tåby) & 086 86 (8G 8g Furing-
Koordinater	X6488768, Y1532073 – X6489733, Y1531738
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Länsstyrelsens dnr	431-23395-07
Länsstyrelsens handläggare	Annika Toll
Länsstyrelsens beslut	2007-12-13
ÖLM dnr	568/07
ÖLM projektnr	530726
Uppdragsgivare	E.ON Elnät AB
Kostnadsansvarig	E.ON Elnät AB
Projektledare	Fredrik Samuelsson & Petter Nyberg
Rapportarbete	Fredrik Samuelsson
Fältarbetstid	2008-03-03 -- 04 och 2008-03-31 -- 04-01
Totalt undersöktes	Ca 430 löpmeter
Fynd	Nej
Foto	Ja, digitalt
Analyser	Nej
Grafik	Fredrik Samuelsson
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial ISSN 1403-9273	© Lantmäteriverket MS2008/06551 Rapport 2008:62 © Östergötlands länsmuseum

1531600

1531800

Furingstad 4:1

Furingstad 4:2

Objekt 4

2:10

Stora G

2:2
1

Furingstad 57:1

Furingstad 57:2

Objekt 3

bäcken

Teckenförklaring

- Sökschakt
- Schakt objekt 4

50 25 0 50 Meter

1531600

1531800

6489600

6489600

6489400

6489400

1531700

6489800

6489800

6489700

6489700

Påträffad husgrund

Furingstad 4:1

Furingstad 4:2

20 10 0 20 Meter

Teckenförklaring

- Schakt objekt 4
- Objekt
- Fornlämning

1531700

Östergötlands länsmuseum utförde i mars och april 2008 en arkeologisk förundersökning inför schaktning för ny elkabel samt rasering av luftledning på sträckan Tåby – Lilla Grönhög, Tåby och Furingstad socknar, Östergötland. Vid förundersökningen påträffades inget av arkeologiskt intresse.